

Sygn. akt V CZ 11/15

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner (sprawozdawca)

SSN Barbara Myszka

w sprawie ze skargi W. S.
o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w B. z dnia 11 stycznia 2011 r. w sprawie z wniosku E. G. przy uczestnictwie P. S. i innych o stwierdzenie zasiedzenia służebności, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 kwietnia 2015 r.,
zażalenia uczestnika postępowania W. S. na postanowienie Sądu Okręgowego w B.
z dnia 15 grudnia 2014 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 15 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w B. odrzucił skargę wniesioną przez uczestnika W. S. o wznowienie postępowania o stwierdzenie zasiedzenia służebności, zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w B. z dnia 11 stycznia 2011 r. Przyczyną

odrzućenia skargi było nieuwzględnienie przez Sąd Okręgowy zarzutu nieważności postępowania, wynikającej z art. 401 pkt 1 k.p.c., a mającej polegać na tym, że w składzie orzekającym w sprawie apelacyjnej ... /10 Sądu Okręgowego w B. brali udział sędziowie wyłączeni z mocy ustawy.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego uczestnik zarzucił naruszenie przepisów postępowania, polegające na błędnej interpretacji art. 401 pkt 1 w związku z art. 379 pkt 4 i art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. przez przyjęcie, że sędziowie wydający wyrok w sprawie .../10 Sądu Okręgowego w B. nie byli wyłączeni z mocy ustawy od orzekania w niniejszej sprawie. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i wznowienie postępowania w przedmiotowej sprawie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z ustaleń w sprawie wynika, że w składzie Sądu Okręgowego, wydającego postanowienie z dnia 11 stycznia 2011 r. było dwóch sędziów, którzy wcześniej rozpoznawali zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego w Ż. z dnia 3 września 2008 r., dotyczące udzielenia zabezpieczenia. Według skarżącego istotne jest to, że postanawiając o udzieleniu zabezpieczenia wnioskodawczyni, Sąd Okręgowy we wskazanym składzie zmienił orzeczenie Sądu pierwszej instancji, który zabezpieczenia odmówił. Z tego wynika, że wyrobił sobie już na etapie tamtego postępowania stanowisko w sprawie, a to podważa obiektywność ocen i bezstronność sądu we właściwej sprawie o stwierdzenie zasiedzenia służebności.

Skarżący prawidłowo odwołał się do art. 45 ust. 1 Konstytucji, który zawiera konstytucyjne gwarancje posiadania prawa do sprawiedliwego, niezależnego i bezstronnego procesu prowadzonego przez niezawisły sąd. Jest to podkreślone przez Trybunał Konstytucyjny dokonujący oceny zgodności z Konstytucją (art. 45 ust. 1) art. 48 § 1 pkt 5 w związku z art. 401 pkt 1 i art. 379 pkt 4 k.p.c., w zakresie zbyt wąsko rozumianego ograniczenia wyłączenia sędziego z mocy samej ustawy tylko do spraw, w których brał udział w instancji bezpośrednio niższej (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2004 r., SK 19/02, OTK-A 2004, nr 7, poz. 67).

To jednakże nie oznacza, aby wyłączenie sędziego na podstawie art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. jeszcze rozszerzać, zwłaszcza gdy weźmie się pod uwagę stan faktyczny, na tle którego zapadł wyrok Trybunału Konstytucyjnego, na co trafnie zwraca uwagę skarżący w uzasadnieniu. Wnioskowanie, które mimo to buduje na podstawie powołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, idzie za daleko. Nie ma bowiem racjonalnych przyczyn, aby *ex lege* wyłączać sędziów od orzekania w sprawach, z którymi zetknęli się wcześniej w jakikolwiek sposób.

Na podstawie art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c., który ma zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.) sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy w sprawach, w których w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia. Taka sytuacja, nawet uwzględniając stanowisko Trybunału Konstytucyjnego wyrażone w motywach powołanego wyroku z dnia 20 lipca 2004 r. nie zachodzi w niniejszej sprawie. Jak wskazał w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Okręgowy, postanowieniem z dnia 11 stycznia 2011 r., oddalona została apelacja uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego w Ż. z dnia 10 września 2010 r., rozstrzygającej sprawę, a w wydaniu tego postanowienia nie brał udziału żaden z sędziów orzekających w postępowaniu apelacyjnym w Sądzie Okręgowym. Ponadto, postanowienie z dnia 12 listopada 2008 r. zostało wydane w wyniku rozpoznania zażalenia przez Sąd drugiej instancji, nie jest więc orzeczeniem sądu niższej instancji, a tego dotyczy wyłączenie *ex lege*, o którym mowa w art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c.

Na podniesione kwestie prawne wielokrotnie zwracał uwagę Sąd Najwyższy w swych orzeczeniach odnoszących się do wyłączenia sędziów z mocy prawa na podstawie wskazanego przepisu, wydanych również po powołanym wyroku Trybunału Konstytucyjnego. W szczególności w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2005 r., III CZ 18/05 (nie publ.) stwierdzono, że „*de lege lata* wyłączenie sędziego *ex lege* następuje wówczas, gdy sędzia brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia jedynie w instancji niższej”. Nie oznacza to instancji niższej w znaczeniu bezpośrednim, ale jak wynika z powołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, na które powołał się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 kwietnia 2011 r., IV CSK 457/10 (nie publ.) nie ma podstaw do interpretacji art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. ani rozszerzającej,

ani ograniczającej, lecz na takich związkach sędziego z przedmiotem sprawy, które zapewniają realizację konstytucyjnej zasady prawa obywatela do bezstronnego sądu (por. również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2005 r., III CZP 97/04, OSNC 2006, nr 2, poz. 24; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2005 r., III CZ 17/05, nie publ. i z dnia 30 stycznia 2014 r., III CZ 68/13, nie publ.).

Przenosząc powyższe stwierdzenia na grunt rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, że nie było ustaleń co do nie zachowania bezstronności sędziów w niniejszej sprawie. Z samego więc faktu uczestniczenia dwóch sędziów tego samego sądu w orzekaniu w przedmiocie środka zabezpieczającego, a następnie w rozpoznaniu i oddaleniu apelacji od orzeczenia, w którego wydaniu w pierwszej instancji nie uczestniczyli, ale które odnosiło się do sprawy, jakiej dotyczyło zastosowanie środka zabezpieczającego, nie stanowi na podstawie art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. o spełnieniu przesłanek powodujących wyłączenie *ex lege* tych sędziów od rozpoznania apelacji.

Mając to na uwadze należało na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalić zażalenie.